

**PENGUASAAN BACAAN KHUSUS DALAM
RIWAYAT HAFS MENGIKUT TARIQ
AL-SHATIBIYYAH: KAJIAN
TERHADAP PELAJAR
INSTITUT AL-QURAN
TERENGGANU**

**BURHANUDDIN BIN ABDUL RAHMAN
M1120286M08**

**SARJANA PENGAJARAN AL-QURAN
KULLIYYAH AL-QURAN DAN AS-SUNNAH
KOLEJ UNIVERSITI INSANIAH**

1436H/2015

ABSTRACT

Certain reading (proper reading) in Riwayat Ḥafs according to Ṭarīq al-Shaṭibiyah is one of the important topic in Tajweed. It consists of tashīl, imālah, ishmām, rā'um etc. Past literatures indicate that students' understanding towards rules of tajweed are poor. The rules of tajweed include nun sākinah, methods of ḥabt al-Qur'ān and waqf. In order to see how appropriate or correct the students will use rules of tajweed, this current research conducts a test in terms of certain reading (proper reading) and writing aspects. Then the outcome from this test will be used to measure the level of students' understanding towards certain reading (proper reading) of Riwayat Ḥafs, theoretically and practically. 20 students from Kulliyyah al-Furqan of Institut Al-Quran Terengganu were chosen. Current research findings show that 75% of students possess an understanding in the aspect of theory towards rules of Tajweed, but only 16.67% of students were able to recite it correctly and with certainty. While the item in which students possess knowledge evenly in terms of theory and practice was 8.33%. The researcher anticipates that current findings will inspire towards future research and strengthen the level of understanding of Tajweed and Qiraat.

ABSTRAK

Bacaan khusus dalam Riwayat Ḥafs mengikut Ṭarīq al-Shaṭibiyyah merupakan salah satu topik yang penting dalam ilmu Tajwid. Ia terdiri daripada beberapa istilah atau perkataan yang mempunyai cara bacaan khusus seperti tashīl, imālah, ishmām, rāum dan sebagainya. Terdapat banyak kajian lepas yang menunjukkan tahap penguasaan pelajar terhadap ilmu Tajwid seperti hukum nun sākinah, kaedah ḥabt al-Qur’ān serta bacaan ketika waqf berada pada tahap yang rendah. Oleh itu, kajian ini dilakukan secara lisan dan bertulis bagi mengukur tahap penguasaan pelajar terhadap bacaan khusus Riwayat Ḥafs secara teori dan amali. Selain itu, ia juga bertujuan untuk membandingkan peratusan penguasaan yang lebih tinggi terhadap item-item yang diuji, sama ada secara teori atau amali. Seramai 20 orang responden yang terdiri daripada pelajar program Kulliyah al-Furqan di Institut Al-Quran Terengganu telah dipilih. Hasil dapatan kajian menunjukkan bahawa tahap penguasaan responden secara teori lebih baik dengan keputusan 75%, berbanding secara amali yang hanya mencapai 16.67%. Manakala item yang dikuasai secara setara antara teori dan amali pula adalah sebanyak 8.33%. Pengkaji mengharapkan agar kajian ini menjadi perintis kepada kajian-kajian akan datang yang lebih besar serta dapat membantu semua pihak dalam memantapkan lagi penguasaan terhadap ilmu Tajwid dan Qiraat.

ISI KANDUNGAN

ABSTRACT	I
ABSTRAK	II
APPROVAL PAGE	III
PENGAKUAN	IV
PENGHARGAAN	V
ISI KANDUNGAN	VII
SENARAI TRANSLITERASI	X
SENARAI SINGKATAN	XII

BAB I	1
PENGENALAN	1
1.1 Latar Belakang Kajian	1
1.2 Definisi Konsep	1
1.2.1 Riwayat Ḥafṣ daripada Qiraat ‘Āsim.....	2
1.2.2 Ṭariq al-Shāṭibiyyah	3
1.2.3 Bacaan Khusus Dalam Riwayat Ḥafṣ	3
1.2.4 Institut Al-Quran Terengganu.....	4
1.3 Pernyataan Masalah	4
1.4 Objektif Kajian	6
1.5 Kepentingan Kajian	6
1.6 Tinjauan Kajian Lepas	8
1.7 Batasan Kajian	10
1.7.1 Pemilihan Responden	10
1.7.2 Pemilihan Komponen Kajian.....	10
1.8 Metodologi Kajian	10
1.8.1 Kajian Kepustakaan	11
1.8.2 Kajian Lapangan	11
1.8.2.1 Ujian Bertulis:.....	11
1.8.2.2 Ujian Lisan:	11
1.9 Organisasi Kajian.....	12
1.10 Kesimpulan	13

BAB II	14
SEJARAH PERKEMBANGAN ILMU QIRAAAT	14
2.1 Pengenalan	14
2.2 Sejarah Perkembangan Qiraat.....	14
2.3 Penyebaran Ilmu Qiraat Pada Zaman Rasulullah SAW	15
2.4 Perkembangan Ilmu Qiraat Pada Zaman Sahabat dan Tabi'in.....	16
2.5 Peringkat Penulisan Atau Dokumentasi Ilmu Qiraat.....	18
2.6 Biodata Imam Ḥafṣ	19
2.7 Biodata Imam ‘Āsim.....	22
2.8 Biodata Imam al-Shāṭibiyy	23
2.9 Bacaan Khusus Dalam Riwayat Ḥafṣ Mengikut Ṭariq al-Shāṭibiyyah	25

2.10	Kesimpulan	29
------	------------------	----

BAB III	31
INSTITUT AL-QURAN TERENGGANU	31
3.1 Pengenalan	31
3.2 Sejarah Penubuhan Institut Al-Quran Terengganu	31
3.3 Program Pengajian di Institut Al-Quran Terengganu	33
3.3.1 Program Persijilan Shahadah	33
3.3.2 Program Diploma Tahfiz Wal Qiraat	34
3.4 Program Pengajian Kulliyyah al-Furqan	35
3.4.1 Kursus Ulum	35
3.4.2 Kursus Dirasat	36
3.5 Kesimpulan	37
 BAB IV.....	 38
ANALISIS DAPATAN KAJIAN.....	38
4.1 Pengenalan	38
4.2 Analisis Latar Belakang Responden	39
Jadual 4.2.1 Jantina	39
Jadual 4.2.2 Tempat Tinggal	39
Jadual 4.2.3 Tahap Pendidikan	40
Jadual 4.2.4 Umur	40
Jadual 4.2.5 Pengalaman <i>Talaqqī</i> 30 Juzuk	41
Jadual 4.2.6 Pengalaman Mempelajari Ilmu Tajwid	41
Jadual 4.2.7 Bahan Yang Digunakan Dalam Mempelajari Ilmu Tajwid	41
Jadual 4.2.8 Tahap Pengetahuan Tentang Riwayat Hafs	42
Jadual 4.2.9 Tahap Pengetahuan Tentang Bacaan Khusus Riwayat Hafs	42
Jadual 4.2.10 Tahap Pengetahuan Tentang Istilah-istilah Bacaan	43
4.3 Analisis Ujian Bertulis	43
Jadual 4.3.1 Perkataan ﴿وَيَبْصُرُ﴾	43
Jadual 4.3.2 Perkataan ﴿الْمُصِيطَرُونَ﴾	44
Jadual 4.3.3 Perkataan ﴿تَأْمَنَا﴾	44
Jadual 4.3.4 Perkataan ﴿بَعْرَنَهَا﴾	44
Jadual 4.3.5 Perkataan ﴿مَاعِجِمٌ﴾	45
Jadual 4.3.6 Perkataan ﴿السَّبِيلُ﴾ dan ﴿الرَّسُولُ﴾	45
Jadual 4.3.7 Perkataan ﴿سَلَكِيلًا﴾	46
Jadual 4.3.8 Perkataan ﴿فَمَا عَاتَنِ﴾	46
Jadual 4.3.9 Perkataan ﴿يَشَّأُ الْأَسْمُ﴾	47
Jadual 4.3.10 Perkataan ﴿عَوْجَانًا﴾	47
Jadual 4.3.11 Perkataan ﴿مِنْ رَاقِ﴾	47
Jadual 4.3.12 Perkataan ﴿فِيهِ مَهَاناً﴾	48
4.4 Analisis Ujian Lisan	48
Jadual 4.4.1 Perkataan ﴿وَيَبْصُرُ﴾	48
Jadual 4.4.2 Perkataan ﴿الْمُصِيطَرُونَ﴾	49
Jadual 4.4.3 Perkataan ﴿تَأْمَنَا﴾	49

Jadual 4.4.4 Perkataan Jadual 4.4.5 Perkataan Jadual 4.4.6 Perkataan Jadual 4.4.7 Perkataan Jadual 4.4.8 Perkataan Jadual 4.4.9 Perkataan Jadual 4.4.10 Perkataan Jadual 4.4.11 Perkataan Jadual 4.4.12 Perkataan 4.5 Analisis Perbandingan Jadual 4.5.1 Perkataan Jadual 4.5.2 Perkataan Jadual 4.5.3 Perkataan Jadual 4.5.4 Perkataan Jadual 4.5.5 Perkataan Jadual 4.5.6 Perkataan Jadual 4.5.7 Perkataan Jadual 4.5.8 Perkataan Jadual 4.5.9 Perkataan Jadual 4.5.10 Perkataan Jadual 4.5.11 Perkataan Jadual 4.5.12 Perkataan 4.6 Kesimpulan BAB V RUMUSAN DAN CADANGAN 5.1 Pengenalan 5.2 Rumusan Dapatan Kajian 5.2.1 Latar Belakang Responden 5.2.2 Ujian Lisan Dan Bertulis 5.3 Cadangan 5.3.1 Institusi Pengajian Al-Quran Dan Qiraat 5.3.2 Guru 5.3.3 Pelajar 5.3.4 Penyelidik 5.4 Kesimpulan RUJUKAN LAMPIRAN Bahagian I: Latar Belakang Responden Bahagian II: Ujian Bertulis (Tahriri) Bahagian III: Ujian Lisan (Shafawi) BIODATA
